מפניני הפרשה - מאמר

פנימיות התורה והמצוות

רבים שואלים - לשם מה היה צריך את מעמד הר סיני לקבלת התורה. הרי כבר לפני כן, במרה, נצטווינו על חלק מהמצוות: שבת, כיבוד אב ואם, ועוד – בלי קולות וברקים וענן כבד, בלא גילוי שכינה ומחזות נבואה, מחזות מלאכים ומראה כבוד ה'. בצורה זו יכולים היינו לקבל גם את שאר המצוות מפי משה רבינו בשם ה'.

נראה להשיב שהמעמד היה נחוץ כדי להשמיענו מהו מקור התורה ומה תכליתה וייעודה.

לומר לנו שאין די בקיום מצוות ושמירת חוקי התורה, אלא עלינו לדעת שהמצוות ניתנו על ידי ה' יתברך שניגלה עלינו לתת את תורתו ולהשמיענו מצוותיו – ומטרתן לעשות את רצונו יתברך ולהתקרב אליו.

וזהו עניין ברכת המצוות, לדעת שהבורא הוא שציווה לעשותן, והמצוות מקדשות ומקרבות את האדם לבוראו.

לפיכך נפסקה ההלכה ש"מצוות צריכות כוונה". הרמב"ן מבאר את משמעות הציווי בחומש דברים פרק ד' ט': "**רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך...והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב**".

וכתב: "**הכתוב הזה – מצות לא תעשה, הזהיר בה מאד. כי אחר שאמר שנזהר בכל המצוות ונשמור החוקים והמשפטים לעשותם – חזר ואמר: אני מזהיר מאד להישמר ולשמור עצמך מאוד, מאוד לזכור מאין באו אליך המצוות! שלא תשכח מעמד הר סיני, הקולות והלפידים, את כבודו ואת גדלו ואת דבריו אשר שמעת שם מתוך האש**".

כלומר: מעמד הר סיני משייך את התורה לנותן התורה, את המצווה למי שציווה עליה. וקיום המצוות לעבודת ה', ולא למעשים וחוקים גרידא. זו כוונת המשנה: "אם אין יראה - אין חכמה". שחכמת התורה מטרתה לטעת בנו יראת שמים.

הדבר נכון לא רק במצוות שבין אדם למקום, אלא גם במצוות שבין אדם לחברו. אין די בקיומן, אפילו בהידור ושלימות, אלא יש לשוות מול העיניים- את החבר, להרבות אהבה אחווה שלום ורעות!

זהו סוד הכתוב בפרשתנו "**אם כסף תלווה את עמי, את העני עימך**". פירש רש"י: "הוי מסתכל בעצמך כאילו אתה עני". ולמה נצרך לכך, הלא מצווה לפניו - ילווה לו, ודיו. אולם בא ללמדנו: כשם שבלימוד תורה והנחת תפילין צריכים לשוות את הקב"ה מול העיניים. ולדעת שהמצווה מקרבת אליו, כך במצוות החסד יש לשוות לנגד עינינו את הזולת, ולדעת שמטרת המצווה להתקרב אליו!

אם היינו יודעים סוד זה, היו החיים נראים אחרת. אם היה האדם רואה את הזולת למול עיניו וחש את רגשותיו, לא היה מדבר בגנותו לעולם. יתר על כן, גם בדברים שאנו עושים, בטובות שאנו גומלים, העיקר חסר לפעמים - הנקודה הפנימית. האם אנו יודעים שהעזרה והתמיכה ההדדית בבית הם האמצעי להתקרב ולהדק את הקשר אחד אל השני, אל בן הזוג או אל ההורים? רבים עוזרים, גומלים חסדים, מרבים בצדקות – אבל אינם רואים בכך אמצעי לקירבה ואחווה. לכן אינם מודעים לעניין "המפיים את העני בדברים" שהוא גדול מהנותן לו מעות, לחשיבותה של מלה טובה ושל משפט עידוד!

בין אדם לחבירו

מי שגר בבית משותף עליו להימנע מהפעלת מכשירים רועשים, כמו מקדחה בשעות שרגילים אנשים לישון. וכן העורך מסיבה רועשת בביתו בשעות מאוחרות מן הראוי שיבקש רשות שכנו או שישאל חכם כיצד לנהוג.

נוסעים במטוס שהגיע זמן התפילה, עליהם להתפלל ביחידות במקום מושבם ולהימנע מתפילה במניין בפרוזדורי המטוס, מפני שהדבר מפריע למנוחת האנשים היושבים בסמוך וכן מפריע לצוות במלאכתם. המזמין מונית בשעה שאנשים רגילים לישון, ראוי שיחכה למונית בחוץ כדי למנוע מהנהג לצפור.

שואל ומשיב

שאלה: האם ראוי לצרף קטן היודע למי מברכים, לזימון בג' או בעשרה?

תשובה: במסכת ברכות מה. מובא: אמר רב נחמן, קטן היודע למי מברכים מזמנים עליו. וכתב הרי"ף בהלכות, יש מרבותינו שפירשו (הוא רבינו חננאל), שזהו דווקא בקטן שנכנס לשנת שלש עשרה, אבל קטן שלא הגיע לי"ג אין מזמנים עליו, ואין אנו סוברים כן, אלא אפילו בן עשר ובן תשע כשיודע למי מברכים מזמנים עליו.

בספר האורה הביא את לשון הרי"ף הנ"ל וסיים, וכן כתב רבינו האי גאון. וכן כתב בספר הערוך וכן הוא בתלמידי רבינו יונה. וכן פסק הרמב"ם בפרק ה' מהלכות ברכות - ז': קטן היודע למי מברכים מזמנים עליו אף על פי שהוא כבן שבע או כבן שמונה.

אמנם דעת רב נטרונאי גאון, שאין הלכה כרב נחמן ואין מצרפים לזימון עד שיהיה בן י"ג שנה ויום אחד, וכן כן פסק הרא"ש בפרק ז' ברכות - כ'.

מרן בשו"ע סימן קצ"ט - י' פסק בזו הלשון: קטן שהגיע לעונת הפעוטות ויודע למי מברכים מזמנים עליו, ומצטרף בין לשלשה בין לעשרה.

וכתב מרן החיד"א בברכי יוסף סימן קצ"ט שאפילו שדעת מרן בשו"ע שכתב סתם קטן שהגיע לעונת הפעוטות, נראה לו שיש להחמיר שיהיה דווקא בן תשע ומעלה, וכמו שכתבו הרי"ף, והרמב"ם. ובספר זכרונות אליהו מערכת זימון אות ח' כתב שיש לנהוג כדעת החיד"א, שטעמו ונימוקו עמו, ואין לצרף קטן לזימון פחות מבן תשע. הרמ"א כתב בהגה: ויש אומרים שאין מצרפים אותו כלל עד שיהיה בן י"ג שנה, וכן נוהגים, ואין לשנות.

הבן איש חי פרשת קורח אות י"א כתב, קטן שהגיע לעונת הפעוטות, שהוא כבן תשע, מרן פסק שמצטרף לזימון, וכן מנהג בגדאד.

סיכום: הספרדים ועדות המזרח מצרפים לזימון בבשלושה ובעשרה קטן מבן תשע ומעלה שיודע למי מברכים, ולפי פיקחות הילדים מצרפים גם קטן מבן שש. גם בצירוף לזימון בעשרה, אין לצרף יותר מקטן אחד. והאשכנזים אינם מצרפים לזימון אלא מבן שלש עשרה שנה. (עפ"י שו"ת יחווה דעת ד')

מפניני הפרשה - רעיון

מילי דנזיקין חסיד?

אמרו חז"ל במסכת בבא קמא דף ל. "**אמר רב יהודה: האי מאן דבעי למהוי חסידא, לקיים מילי דנזיקין; רבא אמר: מילי דאבות; ואמרי לה: מילי דברכות**". "מילי דברכות" מובן - אדם שמברך את ה' לפני כל מצוה ולפני כל הנאה, מסגל לעצמו את מידת הכרת הטוב, זו באמת מידת חסידות.

גם "מילי דאבות" מובן – אדם המקיים את הדברים האמורים במסכת אבות ונוהג בכל המידות הטובות של מסכת אבות, הוא באמת במדרגת החסידות.

אבל מי שמקיים "מילי דנזיקין" – אם הכוונה שאינו מזיק לחברו בשום דרך מדוע יחשב לחסיד? איזו מידת חסידות היא זו?

נראה לומר שכוונת חז"ל היא למי שאיכפת לו שחברו לא יוזק, כלומר הוא לא רק נמנע מלהזיק בעצמו אלא משתדל שחברו לא יוזק. לדוגמא אם הוא רואה מכשול בדרך שיכול להזיק לבריות הוא מסלק אותו - זו היא מידת חסידות.

הרי אין הוא מחויב בדבר, הוא לא שם את המכשול, ובכל זאת הוא מסלק אותו כדי שחברו לא יוזק. במובן מסוים זו מידת חסידות גדולה יותר מאשר עשיית חסד, כי כשאתה מגיש לחבר עזרה הוא מודה לך, הוא מחזיר לך טובה. אבל המסלק מכשול ומונע נזק לחבירו בגופו או בממונו, חבירו לא מרגיש שהוא חייב לו תודה על כך, שהרי לא קיבל ממנו כלום.

אם כן, סילוק מכשול למניעת נזק זה מעשה חסד גדול ואמיתי, וכל שכן אם אדם עושה זאת מבלי שאדם אחר רואה ואין הוא יודע את ממונו של מי הוא מציל, שאז זהו אכן חסד אמיתי .

והוא מה שאמרו חכמים "רבי יוסי חסיד", שכן ר' יוסי רגיל היה לומר "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך".

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

החייל לביא בן אורית ג'הסי ע"ה הי"ד

אהרון בן שרה שרון ע"ה | שלום בן שלום כתריאל ע"ה | יפה בת שרה רומי ע"ה | צילה בת לאה למשפחת יוסף ז"ל

ר' אבא בן טובה אחונוב ז"ל | אליהו בוקובזה בן ורדה ז"ל | ד"ר מזל פנחסוב ע"ה | שרה שרה בת מרים כהן ע"ה

החייל בנימין יהשוע (בנג'י) נידהם ע"ה והי"ד

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

לידיה רות בת רג'ינה ג'נט חדד ע"ה | סימונה בת מרסדס אלמליח ע"ה

מרסדס אוריה עמר ע"ה והי"ד בת רחל הי"ו

בס"ד ל' לחודש שבט ה'תשפ"ד
שנה שלושים גליון מספר 20
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת משפטים
שבת וראש חודש
מפטירים
כה אמר ה' השמים כסאי
(ישעיה פרק סו' א')

חשמונאים (שעון חורף)
כניסת שבת וחג: 17:02
יציאת שבת וחג: 18:00
זמן רבנו תם: 18:30

כיצד מתעטפים בציצית עפ"י שו"ע בסימן ח' ופוסקים אחרונים

גיליון זה יעסוק בשאלה: כיצד מתעטפים בטלית/ציצית - בישיבה או בעמידה

טור

הטור בסימן ח' כתב שהעיטוף והברכה על הציצית צריכים להיות בעמידה: **"ומיד אחר נטילת ידיו יתעטף בציצית מעומד".**

בית יוסף

הבית יוסף סימן ח' ביאר שהעטיפה והברכה צריכות להיות בעמידה: העטיפה – בעמידה, משום שכתוב בפרשת ציצית 'וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת' (במדבר טו' לט'), ולומדים גזירה שווה מספירת העומר, שם כתוב גם כן "לכם" בפסוק 'וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת' (ויקרא כג, טו). וכמו שספירת העומר נעשית בעמידה, שהרי כתוב: "מֵהָחֵל חֶרְמֵשׁ בַּקָּמָה" (דברים טז, ט) ודורשים 'בקומה', היינו בעמידה, כך גם העיטוף בציצית. הברכה - בעמידה, ככל ברכות המצות שצריכות להיאמר בעמידה: **"...ו'טעמא משום דגמר 'לכם' - לכם' מספירת העומר, דכתיב ביה (דברים טז, ט) 'בקמה' - פירוש: בקומה...וכתב (ארחות חיים, אות כז'), דהא דגרסינן בירושלמי 'כל הברכות מעומד' - על ברכת המצות קאמר, ולא על ברכת הנהנין".**

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

וכן פסק מרן להלכה בשו"ע, סימן ח סעיף א': **יתעטף בציצית ויברך מעומד.**

משנה ברורה

במשנה ברורה ס"ק ב' מבהיר שדין 'מעומד' מתייחס הן לעיטוף והן לברכה, אולם זה רק לכתחילה, ובדיעבד יצא בשתיהן, בין בעטיפה ובין בברכה, גם אם לא עמד: **"רוצה לומר העטיפה והברכה שתיהן בעמידה העטיפה...והוא רק לכתחילה, דבדיעבד יצא בשתיהן בכל גווני. והמכוון רוב האחרונים שלכתחילה צריך להיות הברכה קודם העטיפה דהיינו בשעה שהוא אוחזו בידו ורוצה להתעטף בו, שזהו עובר לעשייתן ממש ולא יקדים בשעה שעדיין הטלית מקופלת שזהו עובר דעובר"**

ילקוט יוסף

וכן כתב בילקוט יוסף בסימן ח' - בסדר עטיפת הציצית: **"יש לברך להתעטף בציצית מעומד. וגם העטיפה בטלית צריכה להיות מעומד. מי שעבר וברך על הטלית בישיבה, יצא, ואף אם התעטף בציצית בישיבה, בדיעבד יצא".**

האם העיטוף בציצית כולל עיטוף הראש

טור

נוסח הברכה על הטלית הוא "להתעטף בציצית". מה נחשב 'עיטוף' מבחינה הלכתית? האם העיטוף כולל גם את הראש, או שמספיק כיסוי הגוף? הטור בסימן ח' הביא מחלוקת בין הגאונים ל"בעל העיטור": **וסדר עטיפתו – פירשו הגאונים כעטיפת ישמעאלים שהיא עטיפה גמורה. ובעל העיטור (שער ב חלק ג) כתב דלא בעינן כולי האי, אלא כדרך בני אדם שמתכסין בכסותן ועוסקין במלאכתן, פעמים בכיסוי הראש ופעמים בגילוי הראש.**
בגמרא, במסכת מועד קטן כד. מבואר שעטיפת ישמעאלים היא עיטוף הראש וכיסוי הצוואר עד לגובה הפה, מעין לבישת 'כפיה' של ימינו.

בית יוסף

בבית יוסף שם כתב שתי דרכים לבאר מחלוקת הגאונים ובעל העיטור?
דרך א' – במסכת מועד קטן כד. מובא שאבל 'עיטוף', ונחלקו שם רב ושמואל, לדעת שמואל, צריך עיטוף כעיטוף הישמעאלים, ורב שם חולק עליו, ומשמע שסובר שעטיפת הראש כוללת גם את כיסוי הגוף כדרך שבי אדם מכסים את גופם ולא צריך עיטוף כדרך הישמעאלים. לדעת הגאונים, הלכה כשמואל, שאבל צריך עיטוף כעטיפת ישמעאלים, ולפי בעל העיטור, הלכה כרב, עפ"י הכלל בפסיקה שבמחלוקות רב ושמואל הלכה כרב באיסורים.
דרך ב' - לפי פירוש רבי יצחק אבוהב בדברי בעל העיטור, המחלוקת שלו עם הגאונים היא האם יש להשוות את הלכות ציצית לדיני אבלות. כלומר, לדעת כולם אבל חייב לעטוף את ראשו כעיטוף הישמעאלים (כפי שפסקו הרמב"ם בהלכות אבל ה' יט' והשו"ע ביו"ד שפו' אי). הגאונים מפרשים את לשון הברכה 'להתעטף בציצית' בדיוק כפי שמתפרש מושג זה בהלכות אבל, היינו עיטוף הראש. ובעל העיטור מפרש את המושג 'להתעטף' בהלכות ציצית, שנאמר בתורה 'אשר תכסה', היינו כיסוי הגוף.

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

למעשה, פסק מרן בשו"ע בסימן ח' סעיף ב' מעיקר הדין, כדעת בעל העיטור, והוסיף שנכון לכסות גם את הראש כדעת הגאונים: **"סדר עטיפתו כדרך בני אדם שמתכסים בכסותם ועוסקים במלאכתם, פעמים בכיסוי הראש פעמים בגילוי הראש, ונכון שיכסה ראשו בטלית".**

משנה ברורה

המשנה ברורה בסימן ח' ס"ק ג' מסביר ש"עיטוף" בציצית פירושו עיטוף הגוף, ולכן אין חובה לעטוף את הראש, אולם מאידך, חובה לכסות את הגוף. ובס"ק ד' כתב שכיסוי הראש, שמוזכר בשולחן ערוך הנ"ל, אינו נצרך מעיקר דין 'עיטוף', אלא מהווה אמצעי נוסף לחיזוק יראת השמיים של המתפלל. בשו"ת מראה הבזק כתב שיש נוהגים לכסות את ראשם רק מיוצר אור ואילך.

ילקוט יוסף

בספר 'ילקוט יוסף' בסימן ח' סעיף כו', כתב בפשטות שאחרי ברכת להתעטף בציצית יעטוף את ראשו בטלית: **"סדר עטיפת הטלית צריך להיות באופן זה: מיד לאחר ברכת "להתעטף בציצית", יתעטף בטלית על ראשו, כשארבע כנפות הטלית יורדות כנגד פניו, שתים לצד ימין ושתים לצד שמאל..."**
בהערה כו', כתב שהמנהג בעניין זה הוא לא כפי פסיקת מרן בשו"ע.

סיכום: הברכה על העיטוף בציצית/טלית והעיטוף עצמו צריכים להיות לכתחילה במעומד. מעיקר הדין העיטוף אינו כולל את עיטוף הראש, אלא רק את הגוף, אך ראוי וכך המנהג לעטוף גם את הראש.

פינת העורך

כיצד יבחן אדם אשר רוצה לבחון אם הוא עושה נחת רוח לקב"ה בעבודתו, ואם הוא מרבה כבוד שמים – **כתב בספר קדושת הלוי** - הסימן המובהק לכך הוא, כשהוא מרגיש התלהבות ולהט לעבודת ה'. שכן אם נותנים לו משמים התלהבות, ותשוקה לעבודת ה' הרי זו הוכחה שעבודתו מקובלת....אבל אם הוא צונן ושווה נפש, הרי זה סימן שעבודתו רחוקה מלהיות לרצון.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לניסים דוד וירדן עובדיה הי"ו לרגל נישואיהם.
ברכות להם ולכל משפחותיהם משפחת עובדיה הי"ו ומשפחת שושלב הי"ו.
יהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שתיזכו להקים בית לתפארת ישראל, בית מלא אהבה ושמחה, נאמן וכשר, המיוסד על יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לידידנו אורן ומרים לוינטנט הי"ו ולמשפחותיהם לרגל הולדת ילדיהם התאומים - בתם שירה הי"ו ובנם מאיר הי"ו והכנסת בנם בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.
יהי רצון שתזכו לגדלם יחד עם כל יוצאי חלציכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

הברכה על תערובת יין ומים – חלק ג' סיכום

בגליון של שבת בשלח נפתח העיסוק בנושא הברכה על תערובת יין ומים והובאו בו מקורות תלמודיים ופסיקות פוסקים ראשונים בעניין.
להלן חזרה על שתי הגדרות מגיליון שבת בשלח שיש להן חשיבות להמשך הנושא ופסיקת מרן והרמ"א בשו"ע שהובאו בגיליון פרשת יתרו.

טעם כעיקר משמעות

טעם כעיקר - דבר האסור באכילה, שנתן טעם באוכל או במשקה שנתערב בהם, אין בו דין בטול ברוב, שטעמו של הדבר הרי הוא כעיקרו וממשו.
ויש בעניין זה שלוש דעות בראשונים כפי שמובא במאירי מסכת פסחים מג: **א'** - לימוד זה הוא דרשה גמורה, וטעם כעיקר מדאורייתא ולוקים עליו. **ב'** – איסור זה הוא מדאורייתא, אך אין לוקים עליו. **ג'** – הלימוד הוא אסמכתא בלבד ואיסור זה הוא מדרבנן.

שמרי יין

שמרי יין – שני דברים מוגדרים בשמרי יין: **א'** - שאריות של הזגים וקליפות הענבים הנותרים אחרי סחיטת מיץ הענבים מן הענבים.
ב' – משקעי היין לאחר התסיסה שנראים כעין אבקה. הסוג השני של שמרי היין נחשב כחזק וטוב יותר להפיק ממנו עוד יין, על ידי שמערבבים אותו עם מים ונותנים לו לתסום שוב.

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן בשו"ע בסימן רד' סעיף ה' כתב ביינות של זמנם אם נתן שלוש כוסות על השמרים ומצא ארבע כוסות נחשב כיין, אבל ביינות שלנו שאינם חזקים לא מועיל אם ישים רבע יין והשאר מים כדי שיהא בתורת יין, והשיעור בזמנינו הוא כדרך אותו מקום שמוזגים בו יין.
"שמרי יין מברך עליהם בורא פרי הגפן נתן בהם מים, אם נתן שלשה מדות מים ומצא ארבעה, הוה ליה כיין מזוג ומברך בורא פרי הגפן. אם מצא פחות, אף על פי שיש בו טעם יין, קיוהא בעלמא הוא ואינו מברך אלא שהכל והיינו ביינות שלהם שהיו חזקים.
אבל יינות שלנו שאינן חזקים כל כך, אפילו רמא תלתא ואתא ארבעה אינו מברך עליו בורא פרי הגפן ונראה שמשערים בשיעור שמוזגים יין שבאותו מקום".

הרמ"א

הרמ"א שם כתב בהגה שאם היין פחות משישית במים הרי הוא מתבטל והתערובת לא נחשבת ליין וברכתה שהכל: **"ובלבד שלא יהא היין אחד מששה במים כי אז ודאי בטל".**

כף החיים

בספר כף החיים בס"ק לא' הסביר את כוונת דברי מרן: **"ונראה שמשערים בשיעור שמוזגים יין שבאותו מקום"** שאם מוזגים ביחס שווה בין היין למים נגון כום מים לכום יין, אין מברכים על זה "בורא פרי הגפן", ורק אם מוזגים ביחס של לפחות שתים יין לאחד מים, מברכים על זה "בורא פרי הגפן".
והוסיף שלפי דעת מרן פשוט שאם מוזגים פחות מאחד לשלוש של יין ביחס למים, אין מברכים עליו "בורא פרי הגפן".
בהמשך והביא את דברי עולת תמיד על מה שכתב הרמ"א שצריך שיהא היין יותר מאחד מששה במים, זה משום שלדעתו, כל שמרגישים את היין היטב מברך עליו בורא פרי הגפן.
בזה הוא חולק על דעת מרן בשו"ע שסובר שהשיעור הוא כדרך שמוזגים את היין היום וודאי שאם היחס הוא פחות מאחד לשלוש לא נחשב יין.
ובס"ק לב' סיכם:
"...ומשמע הא, אם המים כמו היין מידה כנגד מידה, יש לברך הגפן. ונראה כי כן, יש להיזהר ואין למזוג יותר, אפילו בשעת הדחק, שאין לו כי אם מעט יין".

שו"ת אור לציון

בשו"ת אור לציון חלק ב' בהערות פרק כ' הביא את דברי הפרי מגדים שכתב שכל שיש רוב יין רק אז ברכתו בורא פרי הגפן, אבל אם יש מחצית מים לא מברך בורא פרי הגפן, והדגיש, שכל זה נכון אם אינו מוסיף סוכר אבל אם מוסיף גם סוכר, הסוכר מצטרף למים וצריך לחשב שיהא היין יותר מהמים והסוכר יחד. וכן כתב שביינות חזקים אפשר למזוג שלושה חלקים מים ואחד יין, אבל צריך שיהא טעם יין ממש ולא סתם מתיקות.
בהמשך הדגיש שיינות שעושים בבית אפשר לבודקם אם יש בהם טעם יין ממש ולא מתיקות בעלמא, אבל ביינות שנמכרים בסיטונאות (מיצור בכמות מסחרית) אי אפשר לבודקם כיון שמוסיפים בהם חומרים, וגם ביין טבעי ללא תוספות אי אפשר לבודקם במעבדה כיון שיש מים שנמצאים בענבים ואי אפשר לחלק בין המים הנ"ל למים שהוסיפו על היין.
ולגבי מיץ ענבים (תירוש הענבים) כתב שמותר להוסיף בו מים רק צריך להיזהר כיון שאין לו חוזק כל כך כמו יין, ולכן כל שטעמו של מיץ הענבים מורגש נחשב כיין.

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן רד' אות ח' הביא תחילה את החילוק שעשה במשנה ברורה בין תערובת מים בשמרי יין לבין תערובת יין במים, ואת דברי כף החיים החולק על כך. ובהמשך כתב פסקי תשובות, שיש אומרים, שגם למקילים בתערובת יין, אין להקל בתערובת של מיץ ענבים: **"ודע כי יש הכותבים שאין הדברים אמורים אלא ביין, אבל במיץ ענבים אין לערבב בו מים אפילו פחות מרוב, ויש חולקים וסוברים שאף במיץ ענבים אפשר להוסיף בו מים כל שהמיץ ענבים רוב נגד המים כדמצינו בכל שאר ענינים שאזלינן בתר רוב, וכן עמא דבר".**

ילקוט יוסף

בספר ילקוט יוסף בסימן רד' סעיף ח' כתב שיין שיש בו רוב מים לספרדים ברכתו "שהכל", ולאשכנזים ברכתו "הגפן", ולמעשה יש לברר את היחס שבין יין למים ביינות הנמכרים: **"יין שיש בו תערובת של רוב מים, לדידן יש לברך עליו שהכל. ואין לקדש עליו...ולכן אין לסמוך על חלק מההכשרים הניתנים כיום ליינות, אלא לאחר בירור היטב אם אכן הכשר זה הוא גם לדעת מרן השולחן ערוך, המצריך שיהיה רוב יין".**

סיכום

עפ"י דברי רבא בגמרא שנפסקו להלכה, על שתיית תערובת של יין ומים ביחס של אחד לשלוש מברכים בורא פרי הגפן. אולם מדברי רוב הפוסקים הראשונים והאחרונים כלל זה מתייחס לעבר בתקופת התלמוד שהיינות היו חזקים ולא היו ראויים לשתייה בלא מזיגה במים.
לדעת רוב הפוסקים כיום, שהיינות שלנו חלשים יותר, רק כשהיין הוא רוב כנגד המים מברכים עליו 'הגפן'. כך נוהגים בכל היקבים אשר מושגחים על ידי הרבנות הראשית, שבכל היינות אין שיעור המים מגיע למחצית. אמנם גם כיום יש כמה בדצי"ם שנותנים הכשר וקובעים שהברכה על המשקה היא "בורא פרי הגפן" גם בתערובת יין ומים ביחס של אחד לשש, אבל ראוי להימנע מלעשות עליהם קידוש וכן מלברך עליהם בורא פרי הגפן.
וכיוון שבחלק מהיינות כבר ביקבים נותנים מים, יש להיזהר שלא להוסיף בהם עוד הרבה מים בבית, שמא על ידי תוספת המים יהיו המים רוב כנגד היין ולדעת הרבה פוסקים כבר לא יוכלו לברך עליו 'הגפן'.
אבל מותר להוסיף כמה טיפות מים כנהוג להוסיף ליין בקידוש עפ"י הקבלה, מפני שכמעט ואינם משנים את טעם היין. כמו כן יש להדגיש שלחלק מאשכנזים שמקילים לקדש על יין בו היחס בין היין למים הוא אחד לשש ולברך עליו "בורא פרי הגפן", אין להקל בתערובת מים עם מיץ ענבים, מפני שמיץ ענבים אינו חזק כמו יין, ובו ראוי להקפיד שיהיה כולו "תירוש" מענבים, או לכל הפחות רובו המוחלט ולא להסתפק ברוב רגיל.

שם ומשפחה _____

מעלת מצוות גמילות חסדים

בפרשתנו מצויות מצוות רבות שבין אדם לחבירו, אחת מהן היא המצווה להלוות לחבר שזקוק להלוואה, הנחשבת לגמילות חסד.

במשנה מסכת אבות פרק א' מובא בשם שמעון הצדיק, שהעולם עומד על שלשה דברים: על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים.

במסכת אבות דרבי נתן פרק ד' מובא שגמילות חסדים, היא מצווה חשובה לפני ה' יותר מקורבנות, שהרי הנביא הושע אומר בשם ה': "כי חסד חפצתי ולא זבח" ושהעולם נברא בזכות החסד שנאמר בתהלים פרק פט': "כי אמרתי עולם חסד יבנה".

מצוות גמילות חסדים, אינה רק נתינת הלוואה לחבר, אלא כל הענקת עזרה כלשהי לחבר זו גמילות חסד. מצווה זו חשובה בעיני הקב"ה, ולכן תחילת התורה היא גמילות חסד וסופה של התורה גמילות חסד, כפי שדרש ר' שמלאי במסכת סוטה: תורה - תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים. תחילתה גמילות חסדים, שהרי כתוב בתורה – "ויעש ה' אלוקים לאדם ולאשתו כותנות עור וילבישם, וסופה גמילות חסדים, שהרי כתוב שה' קבר את משה בגיא.

מצוות אהבת הגרים

התורה מאד מקפידה לחנכנו למידות טובות ולמעשים טובים! ובמיוחד כלפי אנשים חלשים ואומללים, כמו הגרים.

מי הוא הגר? גר הוא אדם שעזב את דתו הקודמת, ובכדי להצטרף לעם ישראל התגייר וקבל עליו עול מצוות. הוא יחידי בארץ זרה, ועל כן קל מאד לבזות אותו. על כן אומר לנו הקב"ה: אל תחשבו שהגר עריר לגמרי! אל תחשוב שאין מי שיעזור לו! אני עצמי ארחם עליו ואעזור לו, כאשר ריחמתי עליכם ועזרתי לכם בהיותכם גרים בארץ מצרים.

מצווה זו חשובה מאוד בעיני ה', ולכן הוא חוזר עליה בתורה שלושים ושש פעמים. התורה אוסרת עלינו להונות את הגר, אסור לרמות אותו בדברים, כמו לומר לו: "אתמול היית עובד עבודה זרה", כי הגר יכול להשיב למי שמבישו "כי גרים הייתם בארץ מצרים" – מום שבך, אל תאמר לחברך, והרי גם אתם מוצאכם מגרים- מבני ישראל שהיו גרים במצרים.

לא רק בדברים אסור לבייש את הגר, אלא צריך לנהוג איתו בעדינות ורגישות בעניינים שונים ולכן אפילו שכל אדם אסור להונות וללחוץ בממון בגר יש לנהוג ברגישות ובעדינות יתר גם בענייני ממון.

שאלות מהפרשה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. מה עושים לעבד שרוצה להמשיך לעבוד את אדונו?

א. רוצעים לו את שני האוזניים. ב. רוצעים לו אוזן ימין.
ג. משכנעים אותו שלא כדאי לו. ד. מעבירים אותו לאדון אחר.

2. למשך כמה זמן עלה משה בהר סיני אל האלוקים לקבל את התורה?

א. למשך שבוע. ב. למשך ארבעים ותשע ימים.
ג. למשך ארבעים יום וארבעים לילה. ד. למשך חודש.

3. מה יותר חשוב בעיני ה' הקרבת קורבנות או 'גמילות חסדים'?

א. שניהם חשובים באותה מידה. ב. גמילות חסדים יותר.
ג. הקרבת קורבנות יותר. ד. כשאין בית המקדש – גמילות חסדים.

4. מי ליוו את משה לפני עלייתו להר סיני והשתחוו מרחוק?

א. אהרון הכהן ונשיאי השבטים. ב. אהרון הכהן ויהושע בן נון.
ג. אהרון הכהן וארבעת בניו. ד. אהרון, נדב ואביהוא ושבעים הזקנים.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח'

5. "והגישו אדוניו אל האלוקים..." (פרק כא') להיכן מגיש את העבד?

א. לכהן הגדול. ב. לבית המקדש. ג. לנביא שאותו דור. ד. לבית הדין.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ח' (המשך)

6. "וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ..." (פרק כב') למה הכוונה "לא תוֹנֶה"?

א. לא לרמותו במסחר. ב. לא להונותו בהונאת דברים.
ג. לא לתת לו עצה שאינה הגונה. ד. כל התשובות נכונות.

7. "...וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה" (כא') האם דין זה חל במדבר?

א. לא, הדין החל משהתיישבו בערי ישראל. ב. כן, היה נם למחנה לויה.
ג. כן, היה נם לאוהל מועד. ד. בנם כשהיו במדבר לא היה רצח בשוגג.

8. "וכשר בשדה טריפה לא תאכלו, לכלב תשליכון אותו" מדוע לכלב?

א. הכלב מצוי בהרבה בתים. ב. כלבים אוהבים בשר.
ג. שכר לכלבים שלא חרצו לשון במצרים. ד. לכלב זו רק דוגמא.

שאלה עפ"י פירוש הרשב"ם - כיתות ד' עד ח'

9. "...וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם אֲשֶׁר יָנוּס שָׁמָּה" (כא') האם דין זה חל במדבר?

א. לא, הדין החל משהתיישבו בערי ישראל. ב. כן, היה נם למחנה לויה.
ג. כן, היה נם לאוהל מועד. ד. בנם כשהיו במדבר לא היה רצח בשוגג.

שאלה עפ"י פירוש האבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

10. "וְיָקַם מֹשֶׁה וְיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתוֹ..." (כד') מדוע לא ידע יהושע על חטא העגל?

א. כשחטאו למד תורה באוהלו. ב. הוא ידע אך לא רצה לאכזב את משה.
ג. הוא המתין למשה בתחתית ההר. ד. תשובות א' וג' נכונות.

התשובות הנכונות לפרשת בשלח:

1- ג' 2- ב' 3- ב' 4- ד' 5- ג' 6- א' 7- א' 8- ג' 9 - א' 10- א'

(ויקהל פקודי תשעה') (שיעור 527 חלק ב')

לימוד פורה ומהנה

מי שברך אבותינו אברהם, יצחק ויעקב, דוד ושלמה, אליהו ואלישע הוא יברך וישמור וינעור וירומם וינשא את **רחמים בוחניך וכל משפחתו** הי"ו - מלך מלכי המלכים ברחמיו ישמרם ויחיהם ומכל צרה ונזק יצילם, ויאריך ימיהם בטוב ושנותיהם בנעימים, בכל אשר יפנו ישכילו וכל אשר יעשו יצליחו ויתקיים בהם מקרא שכתוב: **"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש...ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך אתך"** וכן: **"יברכך ה' וישמרך, יאר ה' פניו אליך ויחונך, ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום".**